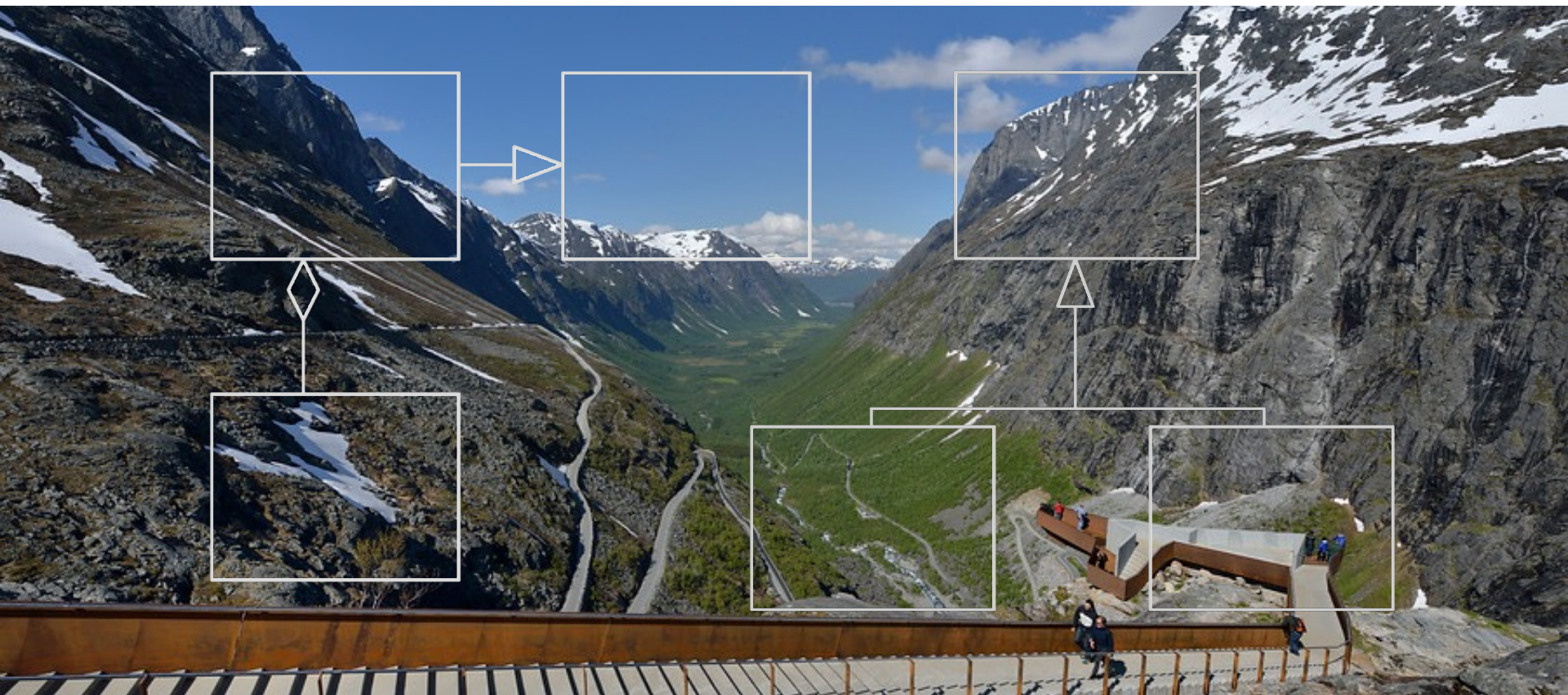

Kartverket

Geomatikk og samfunn - Standardisering av geografisk informasjon

*BA-nettverket 5.september 2019
SOSI Vegkropp 13. september 2019*

Standardiseringsarbeidet baseres på følgende hovedprinsipper:

- **Åpenhet** - "alle" kan delta, bedrifter, myndigheter, forbrukere, forskningsinstitusjoner og arbeidstakere
- **Frivillighet** - basert på frivillighet fra de berørte parter
- **Konsensus** - siktemål er enighet, men det må ikke være enstemmighet

Formell standard eller de facto-standard?

- **Formell standard (de jure/åpen):** Standard utarbeidet og godkjent av et formelt standardiseringsorgan som ISO, CEN, SN
  - Eksempel: ISO 19107 Modell for å beskrive geometri og topologi
- **Industristandard (de facto/proprietær):** Dokument som har fått autoritet ved at mange bruker det
  - Eksempel: ESRI's spesifikasjon av Shapeformat for geografisk informasjon
- **Spesialtilfellet «halvåpen standard»:** Open Geospatial Consortium (OGC)

Hva er en standard?

Dokument til felles og gjentatt bruk, framkommet ved konsensus og vedtatt av et anerkjent organ, som gir regler, retningslinjer eller kjennetegn for aktiviteter eller resultatene av dem for å oppnå optimal orden i en gitt sammenheng.

NS-EN 45020:2006 og ISO/IEC Guide 2:2004

En standard

- beskriver viktige deler av varer, tjenester og arbeidsprosesser
- er et forslag til valg av alternativer – men utelukker ikke andre løsninger
- utarbeides som følge av initiativ fra interessegrupper som ønsker felles spilleregler i markedet
- kan fremme nasjonal konkurransedyktighet og bidra til utvikling av sikre og formålstjenlige produkter og produksjonsprosesser
- er frivillig å bruke, unntatt når myndighetene krever at den skal brukes eller når det er bestemt i en avtale

NB! Det er ingen forskjell på en "standard" og en "norm".

Internasjonal standardisering

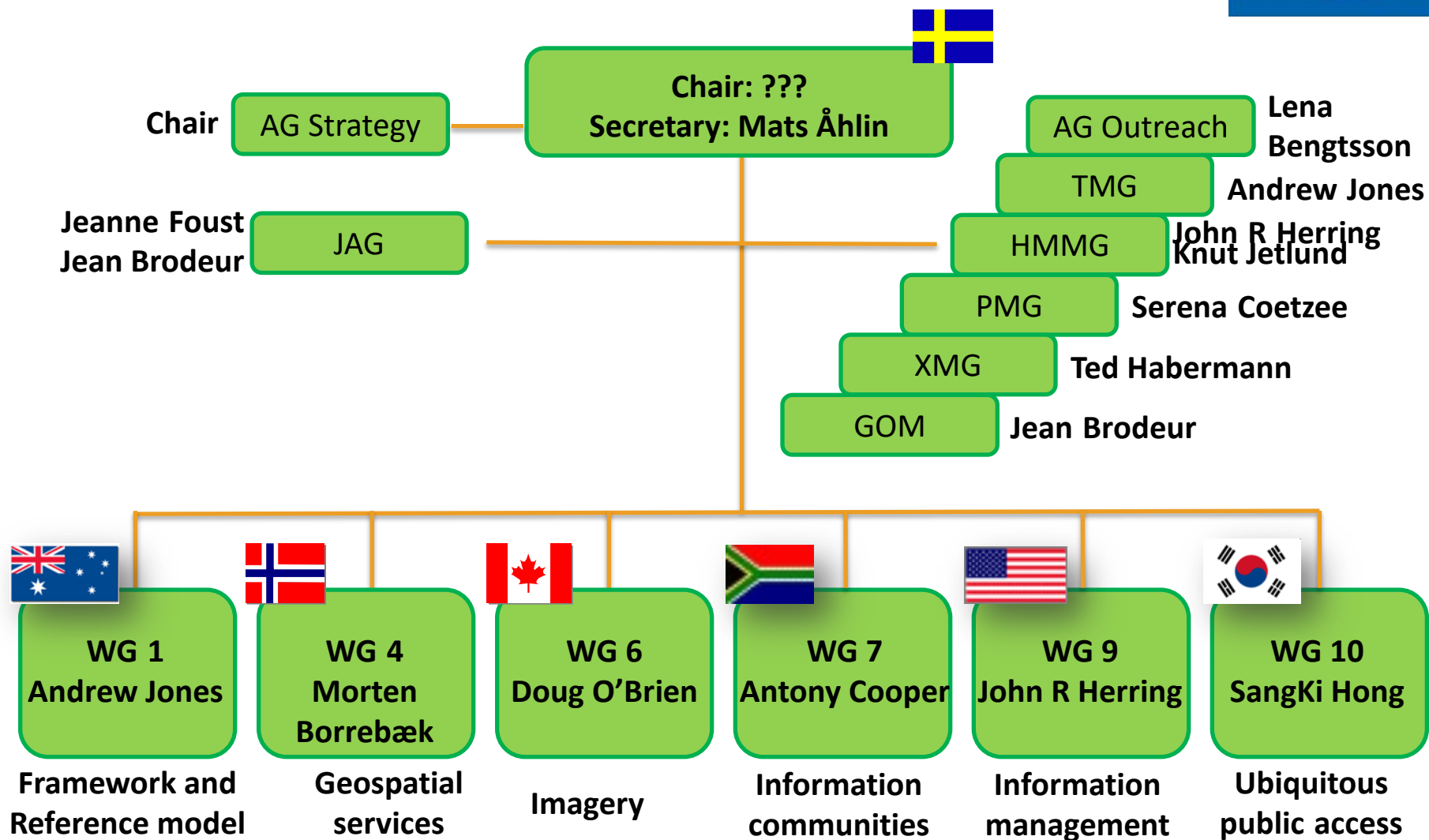

International Organization for Standardization (ISO)

- Etablert 1947
- Uavhengig, frivillig, konsensusbasert
- Medlemskap gjennom nasjonal standardiseringsorganisasjon (Standard Norge)
- Delegasjoner fra hvert medlemsland
- Standarder er åpne, men ikke gratis
- Mange Technical Committees (TC)
- TC 211 Geographic information/Geomatics etablert 1994
- TC 211 har to plenarmøter hvert år med ca. 100 deltakere

ISO/TC 211 organisering

Eksempel på Norske Standarder (NS) fra ISO/TC211

- NS-EN ISO 19101:2005 Geografisk informasjon – referansem modell
- NS-EN ISO 19105:2005 GI – Samsvar og prøving
- NS-EN ISO 19106:2006 GI – Profiler
- NS-EN ISO 19107: 2005 GI – Modell for å beskrive geometri og topologi
- NS-EN ISO 19108:2005 GI – Modell for å beskrive tidsaspekter
- NS-EN ISO 19109:2015 GI – Regler for applikasjonsskjema
- NS-EN ISO 19110:2006 GI – Metodikk for objektkatalogisering
- NS-EN ISO 19111:2007 GI – Modell for stedfesting med koordinater
- NS-EN ISO 19112:2005 GI – Modell for indirekte stedfesting
- NS-EN ISO 19113:2005 GI – Prinsipper for spesifisering av kvalitet
- NS-EN ISO 19114:2005 GI – Prosedyrer for kvalitetsvurdering
- NS-EN ISO 19115-1:2014 GI – Metadata - Del 1: Grunnprinsipper
- NS-EN ISO 19135-1:2015 GI – Prosedyrer for registrering av geografiske elementer
- NS-EN ISO 19136:2009 GI – Geografisk markeringsspråk (GML)

Open Geospatial Consortium (OGC)

- Etablert 1994 under navnet Open GIS Consortium
- Nonprofit, frivillig, konsensusbasert
- 1 Technical Committee
- Individuell medlemskap (etater, forskningsinstitutter, firmaer, enkeltpersoner) → ingen nasjonale delegasjoner
- 524 medlemmer
- Standarder er åpne og gratis
- Fire TC-plenarmøter hvert år med 100 - 200 deltakere

OGC-deltakere

Norske deltakere	Nivå
Kartverket	Technical
Vianova Systems as/Trimble	Technical
Norkart	Associate
Direktoratet for byggkvalitet	Associate
Kongsberg Gruppen	Associate
NMBU	University
Forsvarets forskningsinstitutt	Not For Profit Institute

Totalt i OGC: 524
Fra Europa: 200

Nasjonal standardisering

Standardiseringsrådet

- Medlemmer fra kommunale og statlige virksomheter
- Gruppen gir råd til Difi om hvilke **IKT-standarder** som bør gjøres anbefalte/obligatoriske i offentlig sektor
- **Difi** beslutter **anbefalte** forvaltningsstandarder
- **KMD** beslutter **obligatoriske** forvaltningsstandarder

Medlemmer:

- Arkivverket - Bent Vangli (leder av rådet)
- Brønnøysundregistrene - Geir Ørnulf Olsen
- Direktoratet for e-helse - Thomas Tveit Rosenlund
- Arbeids- og velferdsetaten (NAV) - John Martin Furseth
- Norstella - Jon Arve Risan
- Oslo kommune - Per Kjetil Grotnes
- Skatteetaten - Hans Erik Gravdahl Sørensen
- Standard Norge - Erik Winther
- Statistisk sentralbyrå - Trygve Falch
- Statens kartverk - Magnus Karge
- KS - Anne Mette Dørum
- Difi - Rune Karlsen

Kartverket som standardiseringsorgan

Nye prosesser

- gamle bestemmelser

- I St.meld. nr. 57 (1988-89) er det formulert slik: «Kartverket er ansvarlig for standarder og regelverk innen kart og oppmåling, og ivaretar herunder sentralansvaret for Delingsloven med forskrifter». Kartverket ved Kartverksjefen godkjenner selv de standarder det har ansvar for. Standardene blir utgitt under fellesnavnet "Standarder Geografisk informasjon".

Kartverket som standardiseringsorgan

Standardiseringskomitéen

- formell brukerkontakt
- mange organisasjoner representert

Standardiseringsforum

- koordinerer Kartverket internt

Standardiseringssekretariatet

- driver og koordinerer arbeidet
- seksjon i Kartverket

Referansegrupper/prosjekter

Samordning av standarder

Før standardiseringsarbeid igangsettes:

- Overlapp eller binding til eksisterende standarder?
- Konflikt med prosjekterte standarder (Nasjonale/internasjonale)?

Under arbeidets gang:

- Initiativ for å ivareta samordningen mot arbeidet i andre prosjekter
- Utnevne kontaktpersoner med samordningsansvar
- Gjensidig orientering mellom standardiseringsansvarlige og prosjektledere i Standardiseringsforum og Standardiseringskomitéen

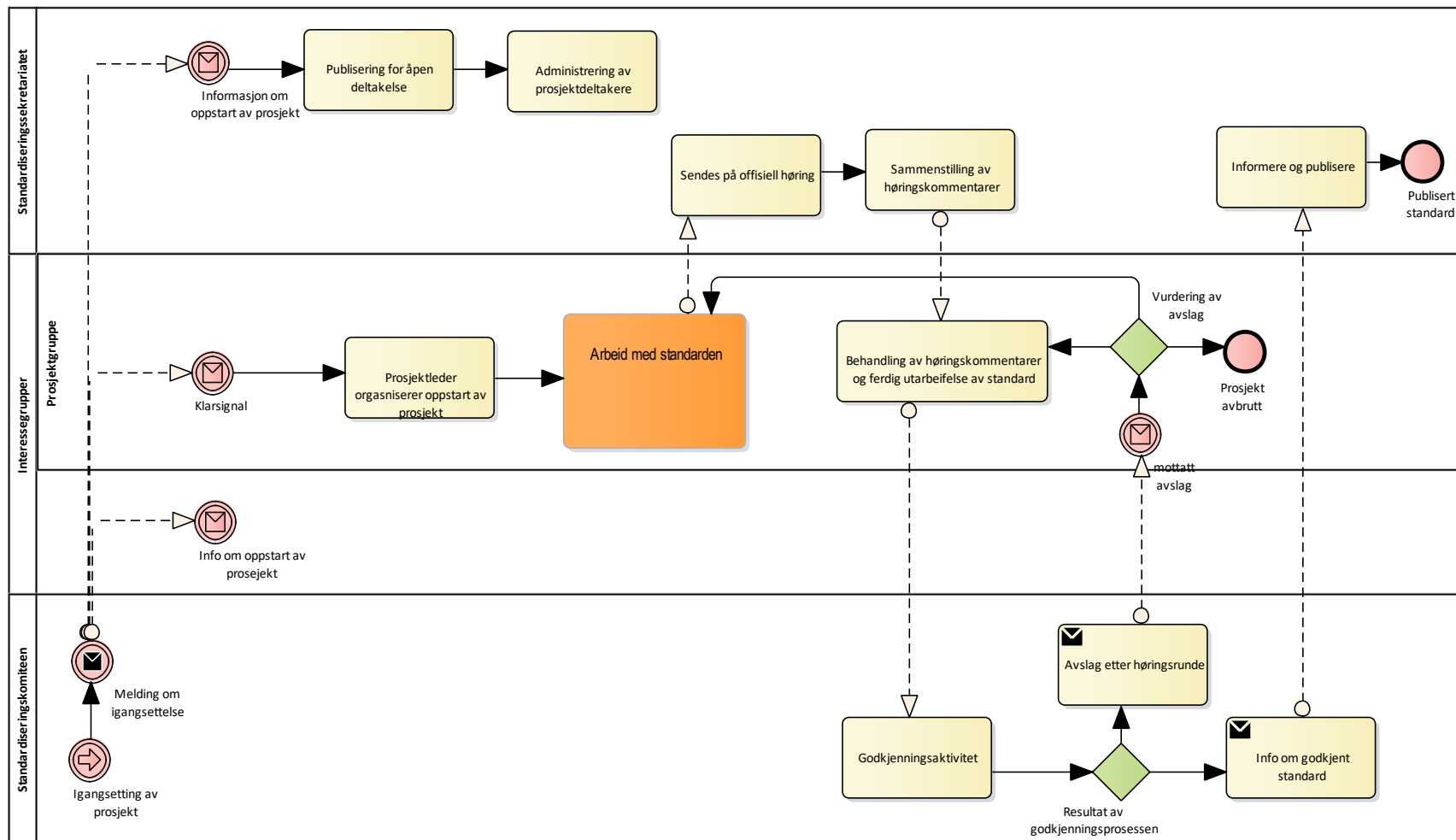
Når ferdig utkast foreligger:

- Utsendelse til høring
- Publisering

Gjennomføring av prosjekt

Business Process Standardiseringsprosess

Kartverkets bransjestandarder

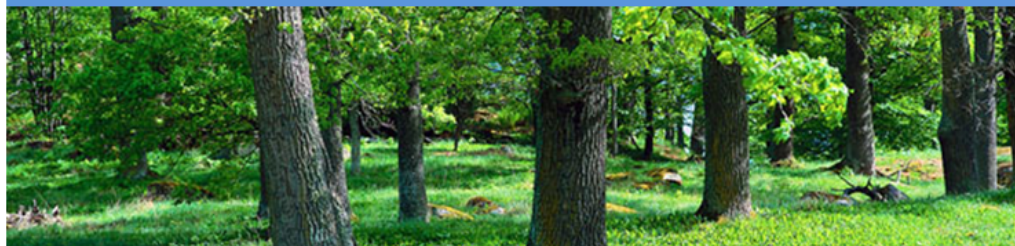
Standarder Geografisk informasjon

1. SOSI (Samordnet opplegg for stedfestet informasjon)

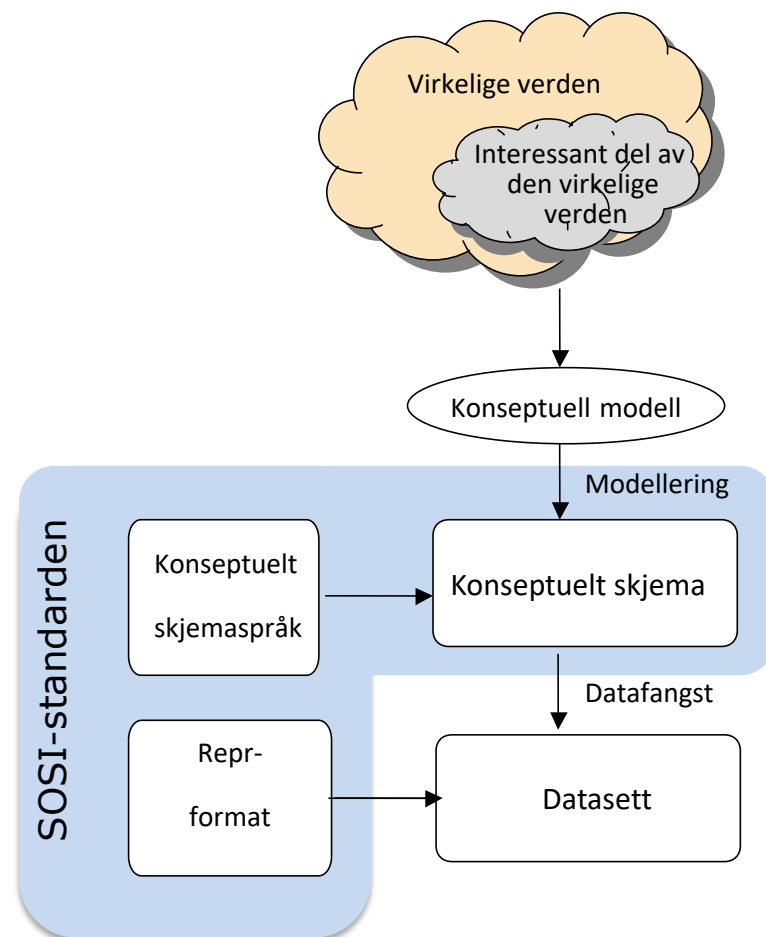
- Standardserie
- Tre deler som bygger på hverandre

2. "Øvrige" bransjestandarder

SOSI mandat

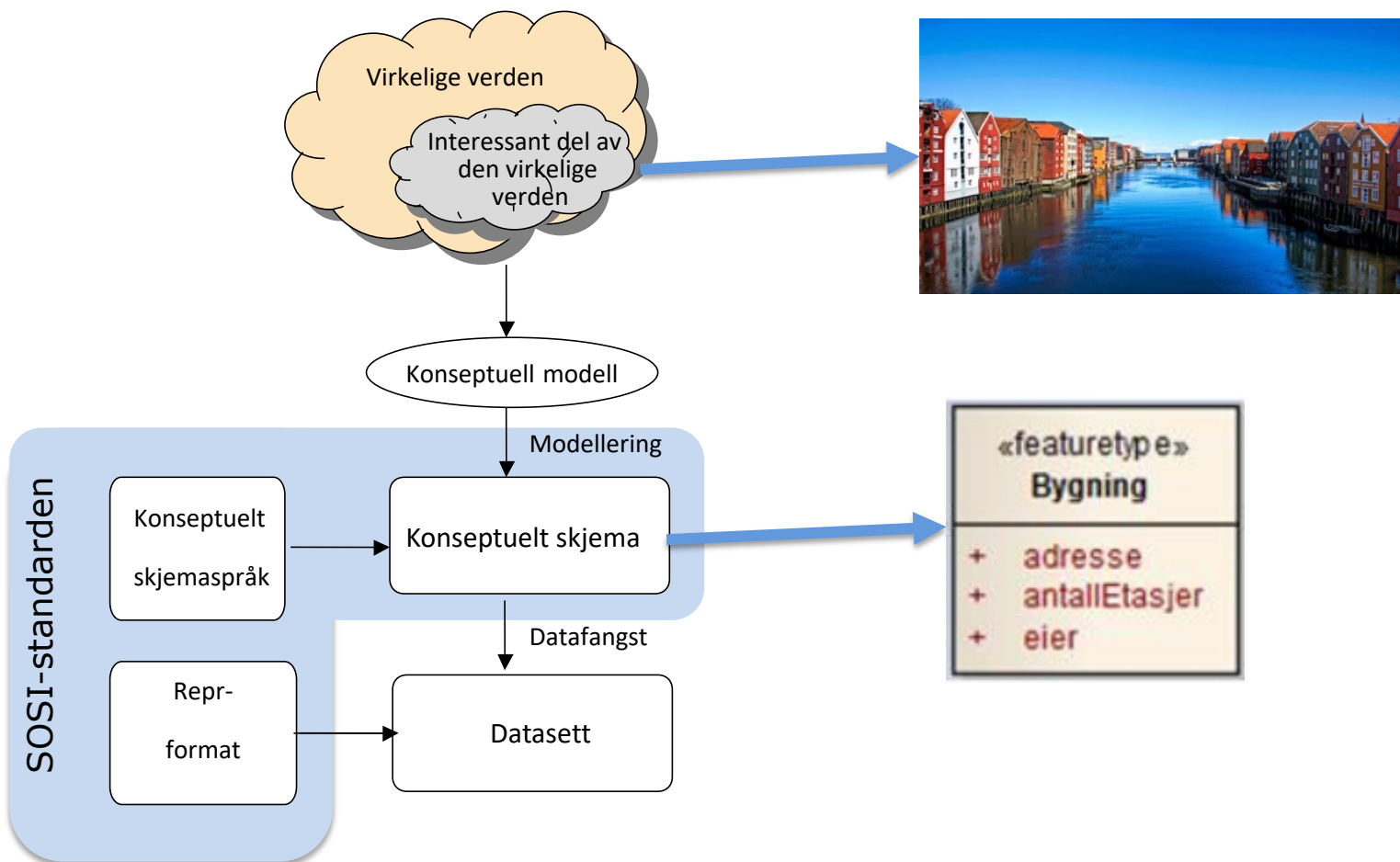
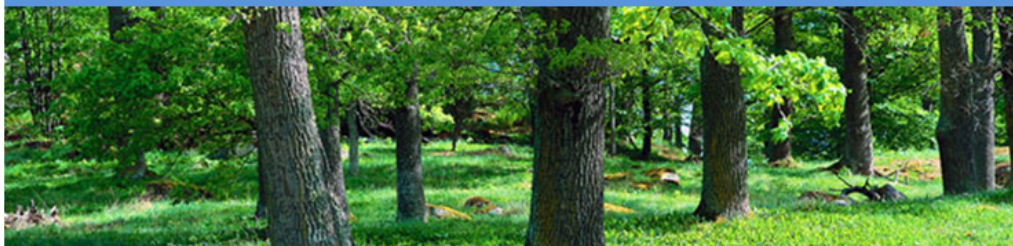

- Arbeidet med SOSI-standarden har som mål
  - etablere og vedlikeholde
  - et strukturert sett av standarder (åpne og gratis)
  - for informasjon
    - vedrørende objekter eller fenomener
    - som er direkte eller indirekte stedfestet.
- Arbeidet er
  - nært knyttet opp mot internasjonale standarder
  - vil utgjøre profiler, retningslinjer eller utfyllende spesifikasjoner til disse
  - tilpasset norske forhold.

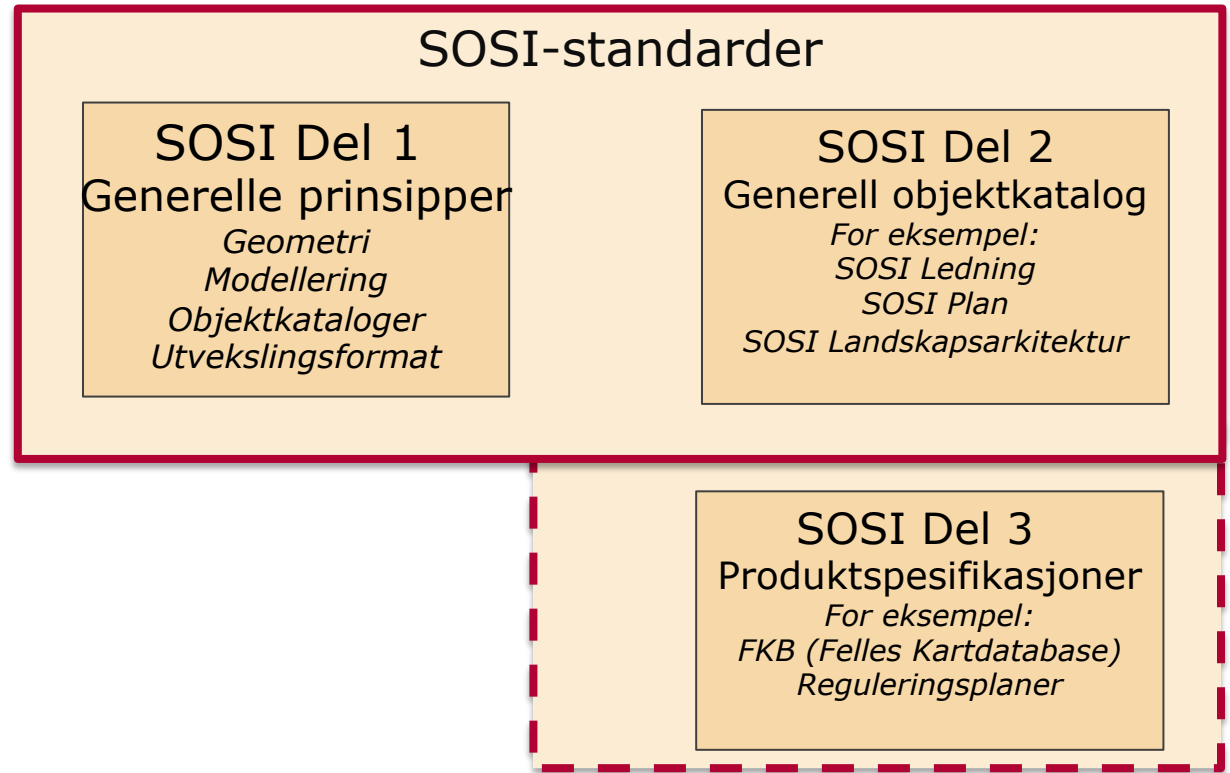

SOSI mandat

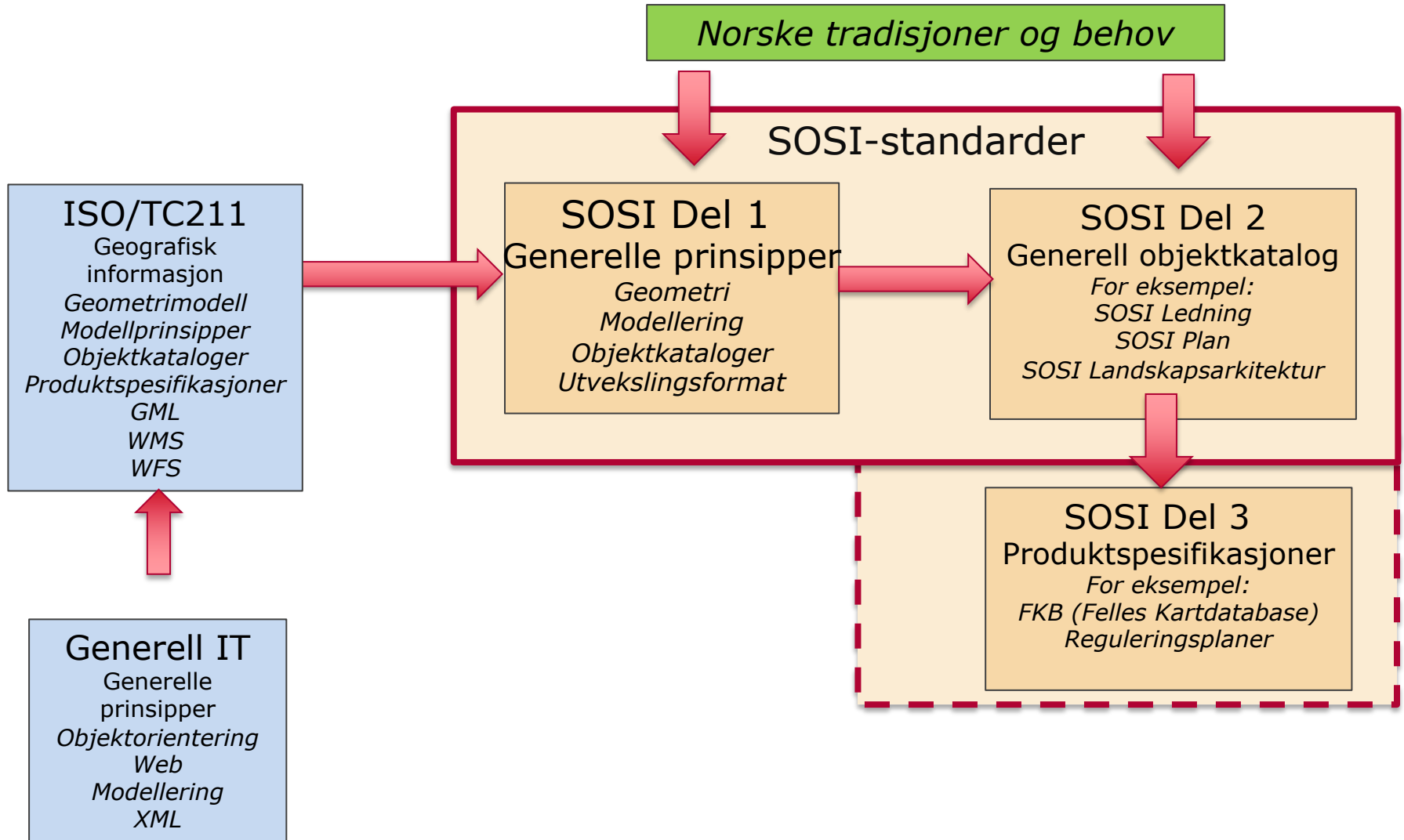
Samordnet opplegg for stedfestet informasjon

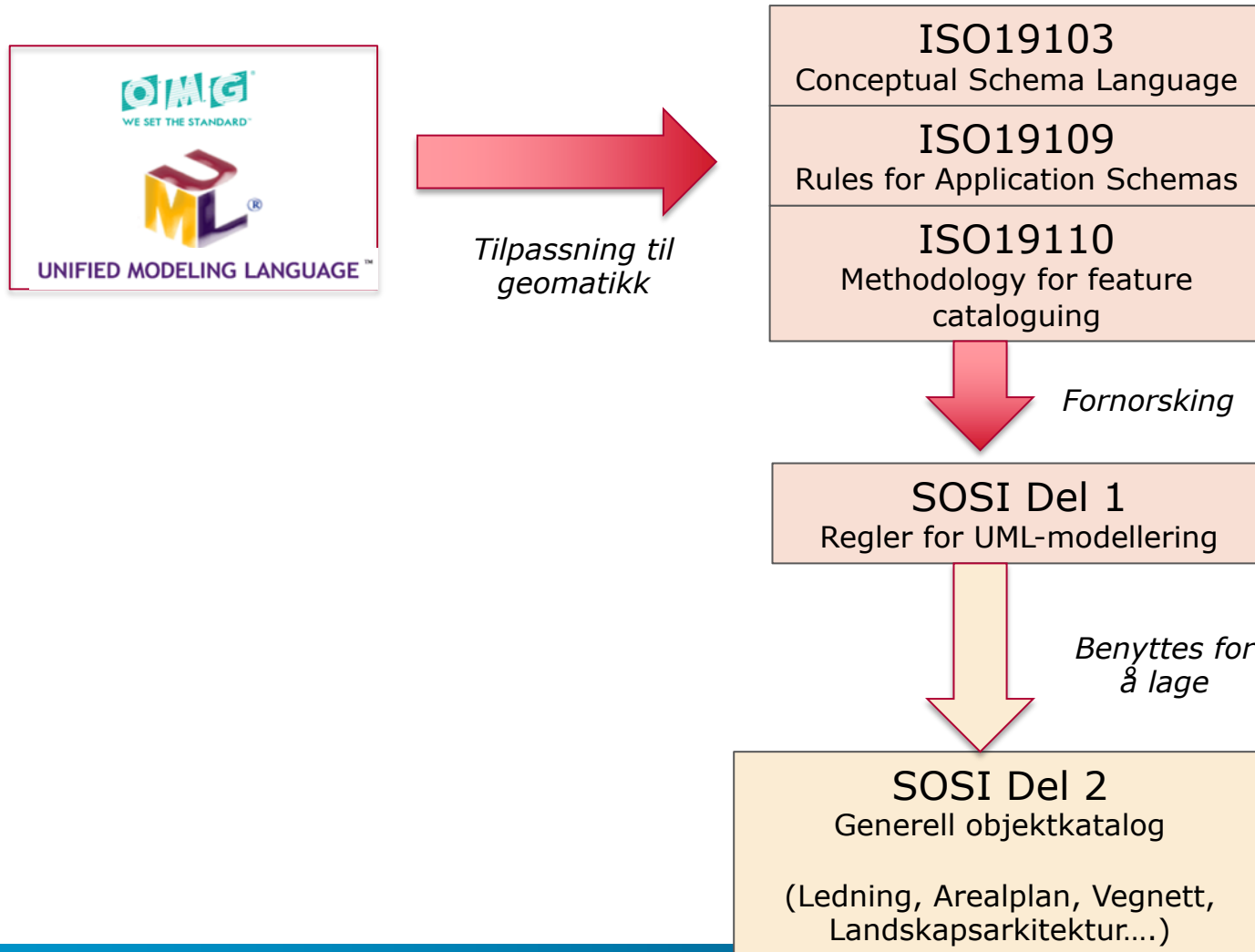
SOSI-delene

SOSI-delene

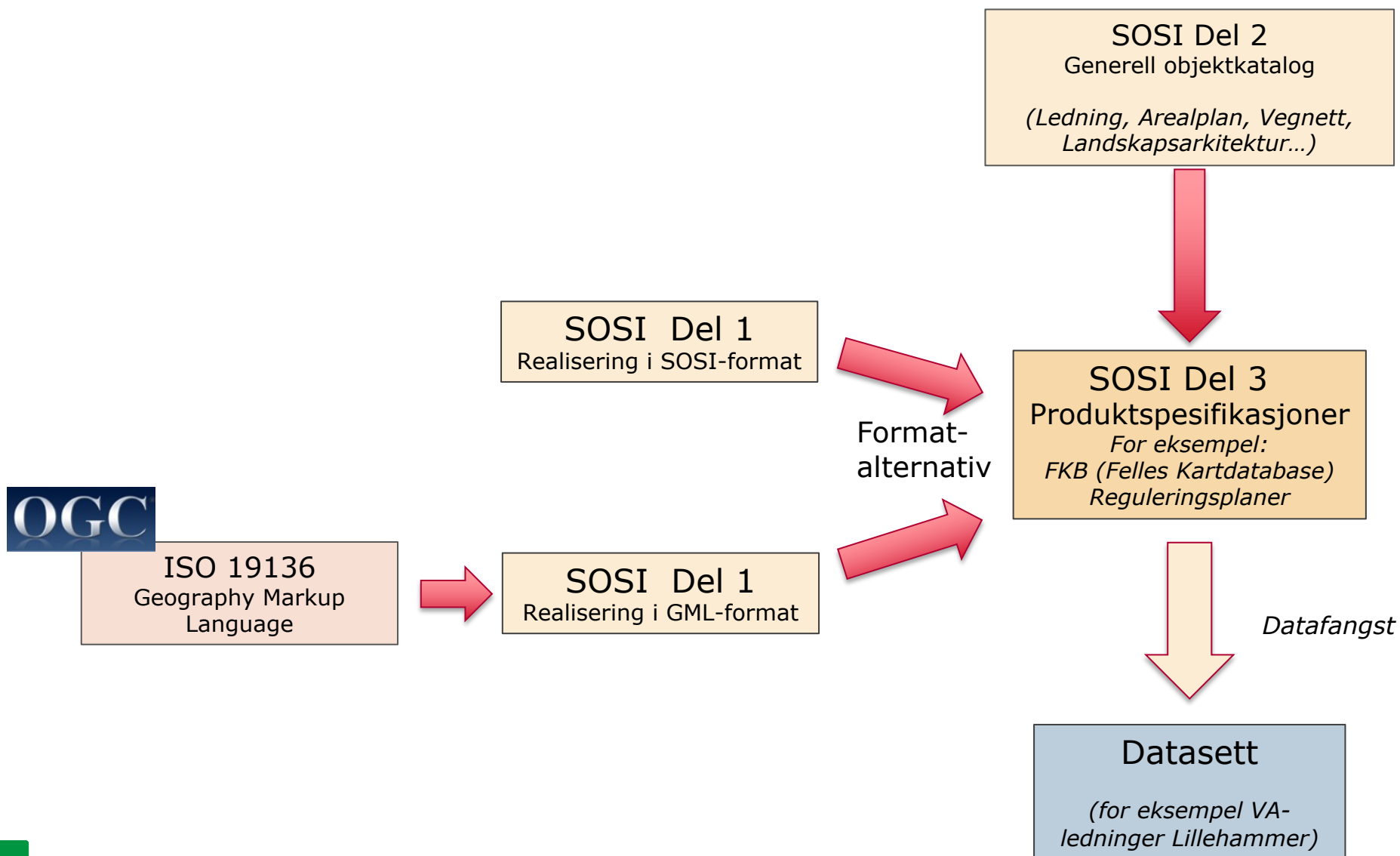

SOSI Regler for UML-modellering

Fra modell til datasett

Kartverkets bransjestandarder

SOSI Del 1

SOSI del 1 - Generell del, versjon 5

- [Nettverk og lineære referanser 5.0 \(pdf\)](#)
- [Realisering i SOSI-format 5.0 \(pdf\)](#)
- [Realisering i GML-format 5.0 \(pdf\)](#)
- [Regler for UML-modellering 5.0 \(pdf\)](#)
- [SOSI Produktspesifikasjoner - Krav og godkjenning 5.0 \(pdf\)](#)

SOSI del 1 - Generell del, versjon 4

- [Bruk av datobegrepene 4.0 \(docx\)](#)
- [Generelle konsepter 4.0 \(pdf\)](#)
- [Generelle typer 4.0 \(pdf\)](#)
- [Generelle typer 4.5 \(pdf\)](#)
- [Introduksjon 4.0 \(pdf\)](#)
- [Lineære referanser 4.5 \(pdf\)](#)
- [Metadatatprofil 4.0 \(pdf\)](#)
- [Navneregler 4.0 \(pdf\)](#)
- [Notasjon 4.0 \(pdf\)](#)
- [Retningslinjer for UML-modellering 4.0 \(pdf\)](#)
- [SOSI realisering SOSI-GML 4.0 \(pdf\)](#)
- [SOSI realisering SOSI-GML 4.5 \(pdf\)](#)

Kartverkets bransjestandarder

SOSI Del 2

Administrative og statistiske inndelinger (ABAS) Administrative og statistiske inndelinger 4.5	Fastmerker (FM)	Kyst og sjø (KYST)	Samferdsel generell (SAMF) Samferdsel generell 4.5
Adresser (ADR) Adresser 4.5	Fiskeri (FISK) Fiskeri 4.5	Landbruksregisteret (LREG)	Samfunnssikkerhet 4.0
Annen naturinformasjon (NATR)	Forurensning (FORURENSNING)	Landskap (LAND) Landskap 4.5	Serivitutter/bruksretter (SERVITUTTER)
Arealbruk (AREAL)	Friluftsliv (FRILUFTSLIV) Friluftsliv 4.1 Friluftsliv 4.5	Landskapsarkitektur 5.0	Skogbruksplan - bestand (SKOG)
Arealressurs (AREALRESSURS)	Geologi generell del (GEOI)	Ledningsnett (LEDNING) Ledningsnett 4.5 Ledningsnett 4.6	Skreddata (SKRED)
Bane (BANE) Bane 4.5 (foreløpig etter høring)	Geofysikk (GFYS)	Lufthavn (LUFT) Lufthavn 4.1 Lufthavn 4.5	Svalbardplan (SVPLAN)
Beitebruk i utmark (BEITE)	Geokjemi (GKJEM)	Luffartshinder 4.5 Luffartshinder 4.5.1	Stedsnavn (NAVN) Stedsnavn 4.1 Stedsnavn 4.2 Stedsnavn 4.3 Stedsnavn 4.5
Berg (BERG)	Geologiske verneverdige objekter (GVERN)	Løsmassegeologi (LOSM)	Terrengform (TERR)
Bildeinformasjon (BILDEINFORMASJON) Bildeinformasjon 4.1	Gravplass 4.5 (GRAVPLASS) Gravplass 4.6	Markslag (MARKSLAG)	Vegnett (VEGNETT) Vegnett 4.1 Vegnett 4.5
Biologisk mangfold (BIOMA) Biologisk mangfold 4.1	Grotter (GROTTER)	Petroleum (PETROLEUM)	Vegsituasjon (VEGSITUASJON) Vegsituasjon 4.5
Bygninger (BYGG) Bygninger 4.5	Geotekniske undersøkelser	Plan (PLAN) Plan 4.1 Plan 4.2 Plan 4.3 Plan 4.5 Plan 4.5.1	Verneområder (VERN) Naturvernområder 4.1
Bygningsmessige anlegg (BYGNAN)	Geovitenskapelige undersøkelser	Regionalplan 4.6 (REGIONALPLAN) Regionalplan 4.6.1	
Eiendomsinformasjon (EIENDOMSINFORMASJON) Eiendomsinformasjon 4.5	Innsjøer og vassdrag (VANN)	Reindrift (REIN) Reindrift 4.1	
	Jordregister (JORDREGISTER)	Råstoffutvinning (RAST)	
	Jordsmonn (JORDSMONN)		
	Jordskifteplan (JSPLAN)		
	Kulturminner (KULTUR)		

Tilgang til SOSI-standarden

Publiserte standarder tilgjengelig i ulike formater:

- Tekst/PDF/UML-modeller for innsyn (HTML-rapporter)
<http://www.kartverket.no/geodataarbeid/Standarder/SOSI/>
- UML/redigerbar via SOSI modellregister (sosi.geonorge.no)
  - Krever UML-editor (Enterprise Architect)
  - Installasjonsbeskrivelse på
<http://www.kartverket.no/geodataarbeid/Standarder/SOSI/Retningslinjer-og-veiledere-SOSI-produktspesifikasjoner/>

Standarder under arbeid

- <http://www.kartverket.no/geodataarbeid/Standarder/Vil-du-vare-med-a-pavirke/>

Hvordan finne standardene?

www.kartverket.no/geodataarbeid/Standarder/SOSI/

Søk

[Forsiden](#)

[Geodataarbeid](#)

[Standarder ▶](#)

[SOSI](#)

SOSI

SOSI (Samordnet Opplegg for Stedfestet Informasjon) er den største nasjonale standarden for geografisk informasjon. SOSI er også et mye brukt filformat for norske kartdata.

SOSI-standard del 1 Generell del

SOSI del 1 beskriver rammeverk for SOSI generell objektkatalog, metadata, kataloginformasjon, indirekte referanser m.m.

LES MER

SOSI-standard del 2 Generell objektkatalog

SOSI-standardene realisert i SOSI-formatet med tilhørende UML-modeller.

LES MER

SOSI del 3 Produktspesifikasjoner

SOSI del 3 er produktspesifikasjoner for kart- og geodata.

LES MER

Geonorge objektkatalog

SOSI modellregister er det sentrale norske modellregisteret, og forvaltes i SOSI-standard. Geonorge objektkatalogen gjør modellregisteret tilgjengelig for søk, navigasjon og innsyn.

[Les mer](#)

Hvordan finne standardene?

www.kartverket.no/geodataarbeid/Standarder/SOSI/SOSI-standarden-del-2/

   Søk

Kartverket

≡ Meny

Om Kartverket

Søk her

[Forsiden](#)

[Geodataarbeid](#)

[Standarder](#)

[SOSI](#) ▶

SOSI-standard del 2 Generell objektkatalog

SOSI-standard del 2 Generell objektkatalog

Oppdatert: 19.04.16

Feilsøking

Dersom det er problemer med nedlastingen, prøv en annen nettleser, som Chrome, Mozilla Firefox, Opera eller Internet Explorer. For EA-modeller går ikke IE, men det går bra for RR-modeller.

Andre årsaker til at nedlastingen ikke går bra, er gammel versjon av

SOSI-standardene realisert i SOSI-formatet med tilhørende UML-modeller.

Hensikten med en generell objektkatalog er å spesifisere objekttyper med tilhørende egenskaper og assosiasjoner som er generelle innenfor et fagområde eller på tvers av flere fagområder.

[SOSI modellregister](#) er det sentrale norske modellregisteret, og forvaltes i SOSI-standard. Geonorge-objektkatalogen gjør modellregisteret tilgjengelig for søk, navigasjon og innsyn.

SOSI DEL 2 - Generell objektkatalog (PDF)	UML Innsyn (EA-modell)
Innledning til objektkatalogen	Ingen
Administrative og statistiske inndelinger (ABAS) Administrative og statistiske inndelinger 4.5	UML 4.0 UML 4.5
Adresser (ADR) Adresser 4.5	UML 4.0 UML 4.5
Annen naturinformasjon (NATR)	UML 4.0

Kartverket

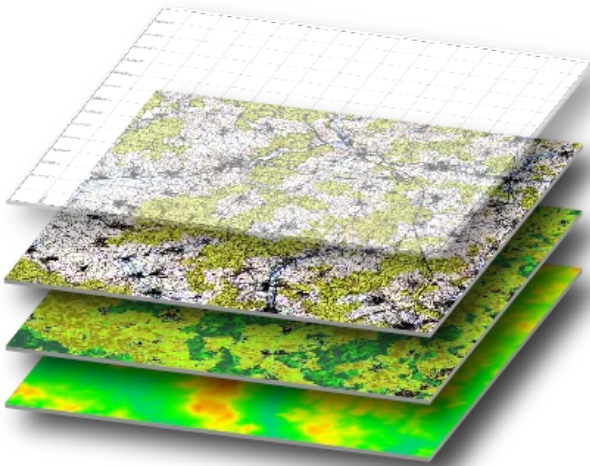
GIS & BIM

GIS & BIM

GIS:

Geographic Information System

BIM:

Building Information Modeling

Behov for felles standardisering og felles applikasjoner!

GIS & BIM

Tradisjonell standardisering

GIS

Standarder Geografisk
informasjon (SOSI)

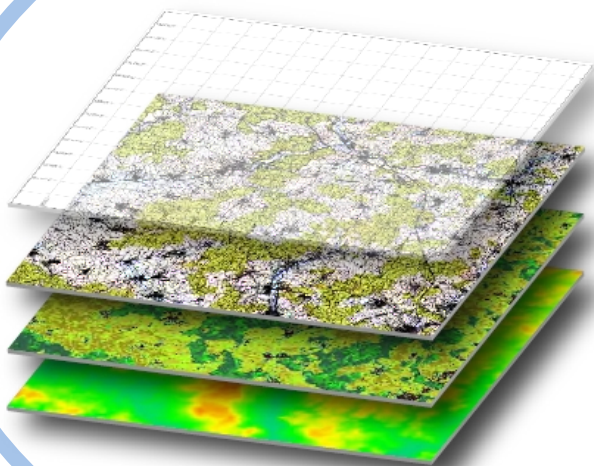
BIM

GIS & BIM

Nye fellesprosjekter

GIS

BIM

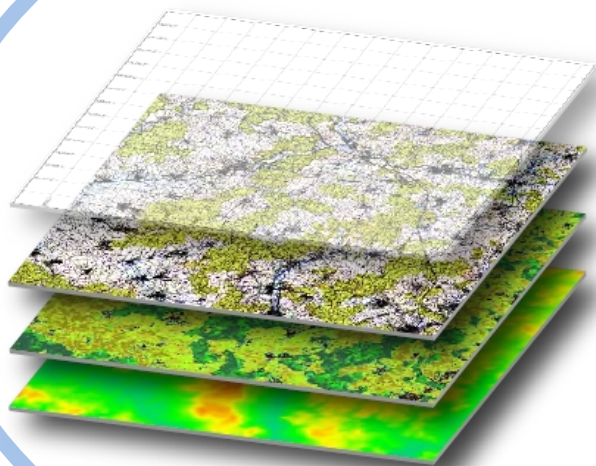

**SOSI
Landskaps-
arkitektur**

GIS & BIM

Nye fellesprosjekter

GIS

**LandInfra
1.0**

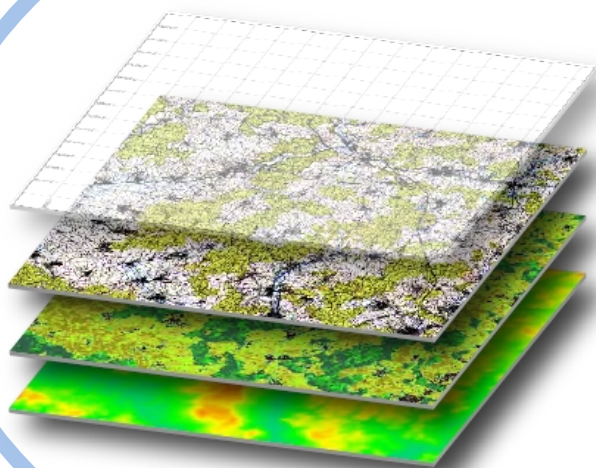
BIM

GIS & BIM

Nye fellesprosjekter

GIS

BIM

CityGML

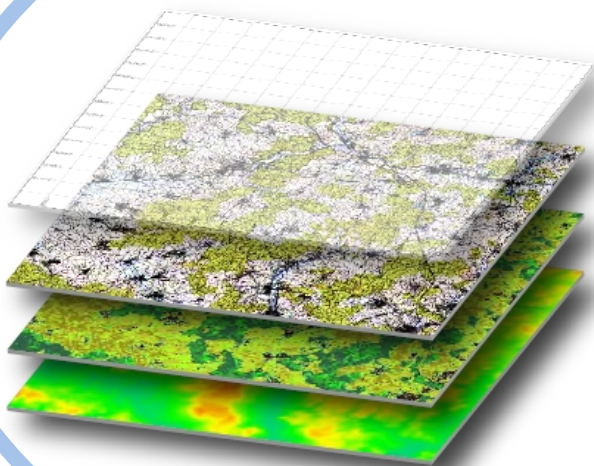
3.0

(under arbeid)

GIS & BIM

Nye fellesprosjekter

GIS

BIM

TC 211

**BIM to GIS
conceptual
mapping**

SOSI

Vegkropp

Standardiserte produktspesifikasjoner

Standardiseringsprosess

4 produktspesifikasjoner ihht. SOSI del 3
prosjektert
levert
leveranse til FKB
leveranse til NVDB

Prosjektgruppa, møteplan og påmelding

13. sept. – Fysisk møte, Oppstartmøte

23. sept. 13-15 Skype

17. okt. 09-11 Skype

22. nov. 09.-11 Skype

<mailto:Standardiseringssekretariatet@kartverket.no>

Forslag til modell

http://gml.arkitektum.no/BA_net tv_2017/NorskInfraGML/NorskInfraGML_20190306/HTML-dokumentasjon/index.htm.